

3 DOĞRU YAZMAYI ÖĞRENME

1. GİRİŞ

Hepimiz yazı yazmanın türlü sıkıntılarını yaşıyoruz. Yazarlık duvarı karşısında bunalıyoruz. Fakat bu tür güçlükleri yenmenin daha az sancılı yolları vardır.

i.Yazım kurallarını tek tek öğrenerek bu sıkıntıların üstesinden gelebilirsiniz. Bu yolla yazmayı öğrenebilirsiniz.

• ii. Ders boyunca sizleri uyarıp duracağız. Ödevleriniz üzerindeki eleştiri ve yorumlarımızı dikkatle okuyun.

•

2. DİKKAT EDİN / CİDDİYE ALIN

En önemli ilke yaptığınız işe önem vermek, dikkat etmektir. Hepimiz yazma işini yeterince ciddiye almamaktan sorumluyuz. Bu yüzden yapılmayacak kadar basit , olmayacak hatalar yaparız.

a. Söz gelişi, *Ben geliyoruz ya da Siz geliyorsun* türü bir cümleyi söylemeyiz ama yazarız. Cümle sonuna geldiğinizde, fiil ile öznenin uyumuna dikkat edin.

b. *Ankara'da yaşadığım o yıllarda çok mutluyum*, der misiniz? Bir ödev yaparken, cümledeki fiillerin zaman kipini geçmişten şimdiye ya da geleceğe değişip değişmediğine dikkat edin. Ödevi bitirdiğinizde, baştan sona özenle okursanız bu tür hataları kolayca yakalarsınız.

3. SÖZCÜKLERİNİZE DİKKAT!

Demek kolaydır ama dikkat zordur. Dikkatinizi önleyen türlü engeller vardır; bunları aşmanın yolları da:

- a. Akademisyenler, yazdıklarını bir yana bırakıp bir kaç gün sonra, taze bir görüşle yeniden okurlar.
- b. Sizin de yazdıklarınızı okuyacak bir arkadaş ya da dostunuz vardır. Birisiyle birlikte (ortaklaşa) yazmak kabul edilmez, ama yazdıklarınızı sizin adınıza okuyacak bir arkadaşınız olmalıdır.
- c. Başka bir yol yazdıklarınızı –gözle değil- yüksek sesli okumaktır . Denerseniz, hataların, "*burdayım*" diye sizi çağırdığını duyarsınız.

4.KÖTÜ ALIŞKANLIKLARDAN KURTULMAK

Problemin çözümü yanlışlardan kurtulmaktır. Kötü alışkanlıklarınızı yenin.

- a. Belki karmaşık ve resmi (*formel*) yazmayı öğrenmişsiniz ya da böyle yazmanız gerektiğini düşünüyorsunuz. Yalın ve açık yazmayı deneyiniz.
 - i. Sorunlardan biri gereksiz düzeltidir. Kişiler çok resmi (ciddi) olmaya çalıştıklarında bu hataya düşerler. Akademisyenler ve polisler [Ülkemizde siyasiler ve yöneticiler –Çn] bunu çok yaparlar. Kusursuz olmak, iletiyi, anlamayı bozar. Polislerin TV'deki açıklamalarında bu eğilime tanık oluruz:

1. Oto ve kamyon daima "trafik aracı" olur.

2. Suçlu ya da sanık yakalanmaz "etkisiz" hale getirilir.

3. Sapık veya deli değil, suçlu veya sanık tercih edilir

▪ ii. Bütün bu çabalar sözcüklerin seçimiyle ilgilidir. Bazı sözcükleri iyi ve doğru bilirsiniz. Bazılarını ise şöyle böyle. Söz dağarcığımızı büyütüp zenginleştirmek isteriz. Fakat İngilizce *Roget's Thesaurus* (Eşanlamlar sözlüğü-Çn.) Aynı kümede bulunsa bile her zaman her sözcüğün eş eşlamını vermeyebilir.

▫ 1. "Arttırmak" (*augment*) fiilinin özgül bir anlamı vardır; artmak ya da eklemek anlamına değildir.

▫ 2. *Derlemek, delil toplamak, kavuşturmak* gibi fiileri kullanırken dikkatli olmalısınız; ne demek istiyorsunuz?

iii. Sözcükler alacakları edatlar (ilgeçler) konusunda huysuzdurlar.

Söz gelişi bilmek ya da öğrenmekle ilgili bazı, yarım eşanlamlılar:

1. Bir sanatın' **in** ustası olursunuz.

2. Bir şey' **e** aşına veya sırrı' **na** vakıf olursunuz.

3. Birisi **ile** veya bir şey **ile** tanışırsınız.

4. Bilir ya da anlarsınız **ki** ...

5. Bir zorluğu bilmez' **den** gelirsiniz (Türkçede-Çn.)

iv. Bazen sözcüğün ne kadar formel / yaygın olduğu farkedilemez.

▫ 1. Sözcüğü, yukarıda "*mezkûr*" (zikredilmiş) sözcüğü hukuki metinlerde geçer ve yalnız avukatlarca kullanılır.

▪ 2. Üslup ve sözcük düzeyinden doğan sorunlar da vardır.

a. *Bundan böyle* formel ve eskimiştir.

▫ b. İngilizce *among* (arasında) Amerikancadır; oysa *amongst* (Queen's) Kraliçenin İngilizcesinden kalmış bir hukuk terimidir.

▫

5. GRAMER

Gramer kuralları görelî (itibari) olsa da, onlara uymak zorunludur.

Gramerle pazarlık olmaz. Sosyolog Durkheim, "Dil kuralları, kanuni bir cezası olmadan uyuma nasıl zorladığımızın en mükemmel örneğidir," demiştir.

Gramer kuralları kadar katı olmamakla birlikte, uyulması, izlenmesi yararlı olan başka ilkeler /alanlar vardır. Uyarsanız daha iyi yazarsınız .

a. Yapar/eder gibi doğrudan iş gören, eylem (aktif) fiillerini kullanınız.

Pasif (edilgin) fiiller ekseriya belirsizliklere yol açar. Hedefi belli olan eylem fiilleri ise net ve çarpıcıdır.

b. Fiileri sözcüğe çevirmekten sakının. (Türkçede, sözcükleri, sıfatları fiillere dönüştürme eğilimi kolay ve yaygındır.-Çn.) Uzman ve kademisyenler, "iş bulmak" yerine "*istihdam yaratmak*" tan söz ederler.

c. "Bir çocuk binadan aşağıya indi," demek varken; "Binadan aşağı inen kişi bir çocuktu" demeyin.

d. Gereğinden fazla edat kullanılması yazım sürecini baştan/yoldan çıkarır.

e. Kelime ve sözcüklerin farklı biçimlerini karıştırmayın. Yatmak, yatırmak, yatırılmak, yatıştırmak farklı anlamlara gelir.

▫ 1. Bireyler bir yerlere "yatar".

- 2. Bir kurban veya bebek “yatırılır”.
- 3. Bir göstericiler grubu “yatıştırılır.”
- f. Günlük İngilizcede *article* (*harf-i tarif*) kullanımının kuralları belirsizdir (ne zaman gerekli ne zaman gereksiz?). Örneklerini bu derste bol bol göreceğiz. Söz gelişi,
 - i. Eğer **the** Nuer topluluğu dersiniz, Nuer kabilesini inceleyenler akla gelir.
 - ii. Eğer Nuer toplumu ya da Nuer kültürü dersiniz, Nuer halkından söz ettiğinizi anlarız.
- g. Noktalamada, özellikle virgüllerin kullanımında bir seçim alanı var, Söz gelişi aşağıdakilerden ikisi de doğrudur:
 - *Zil, kitap, ve kandil* ya da *Zil, kitap ve kandil*.

6. MECAZLAR

Yazılarınızda dikkat etmeniz gereken bir sorun alanıdır “*mecazlar*”.

Ne anlama geldiğini tam bilmeden sık, yanlış kullandığımız *mecazlar*.

a. Süre / süreç / teçhizat / tesisat / tertibat/ maalesef, maale, tekabül /mukabil / mütekabil, kurgu, vurgu, şeref / teşrif, sıcak/soğuk, arzetmek,vb gibi mecazi sözcükleri kullanırken çok dikkatli olmalısınız.

b. Mecazi sözcüklere ve yazınıza dikkat ediniz, iki çelişik mecazı birlikte kullanmayınız.

7. SES TONU

Yüksek sesle (bağırarak) konuşmak kadar, çok kısık sesle (fısıltı gibi) konuşmak da birer sorundur. Senli benli (*teklifsiz*) olmak doğru değildir.

- a. Argo ve kısaltılmış sözcükleri kullanmakta kaçınınız.
- b. Bir bildiri, tebliğ ya da rapor yazıları, günlük dilden daha formeldir. Bilimsel yazılar, iyi örgütlenmiş, kolay anlaşılabilir yapılar olmalıdır.

8. YAPI: BİR GÖRÜŞ YA DA FİKRİN İNŞASI (Kurgusu)

Bu derste, bir fikrin nasıl inşa edildiğini öğreneceğinizi umuyorum.

Belki de yazma sanatının en çetin kuralı budur, buradadır.

- a. Okuyanı adım adım, mantıklı bir sırayla asıl fikre götürmek gerekir.
- b. Bir fikri / tezi inşa etmenin en kestirme yolu, onu ana parçalarına ayırıp her parça üzerinde birer paragraf yazmaktır
- c. Bu parçaları ayrı ayrı düzeltip geliştirmek, metni bir bütün olarak yapılandırmaktan daha kolaydır.
- d. Parçaların birleştirilmesi belki daha zordur ama bilgisayarların mucizesi buradadır. Sözcükleri, deyimleri, cümleleri ileri geri alarak, ana fikrin mantıklı bir biçimde söylenmesi mümkün oluyor.
- e. Bir yazı metninde yapının kontrol edilmesi zordur, aşağıdaki ökselere / tuzaklara düşmemeye çalışınız:

- i. Daha fazla bilgi ve veri gerektiren büyük sözlerden örnekler: "Halklar, İnsanlar daima böyle davrandılar..." ya da "Her toplumda şuna ihtiyaç duyulur" vb. [Nereden / nasıl biliyorsunuz? -Çn.]
- ii. *Her zaman, her yerde, herkes, daima ve asla* gibi sözcüklerden uzak durunuz.

- iii. Bildiđiniz kadar söyleyin, bilginizin sınırlarında dolaşmayın. Söylediklerinizden çok emin görünmek kadar, bildiğinizi söylemekten çekinmek (aşırı tevazu, alçak gönüllülük) aynı derecede yanlıştır.

9. BİLGECE SÖZLER

a. Bildiđinizi basit söyleyin. Raporlarınız, yazılarınız daha iyi olur.

b. Bu denste söylediklerimiz, yazıyı yazmaktan çok yazıyı düzeltme, geliştirme srasında geçerlidir. Eğer yazarken bütün bu kuralları hatırlayıp uygulamaya kalkarsanız, yazma süreci alt üst olur. İlk taslağınızda çok eleştirel olmamaya çalışınız. Taslak bittikten sonra en başa dönüp bu kuralları uygulayınız.

c. Ana hedef, okurların yazdıklarınızı DEĞİL, fikirlerinizi okuması ve anlamasıdır. Yazınız saydam bir *medium (iletişim ortamı) olmalıdır.*

- *Gelecek derste etnografya konusu üzerinde duraacađı*

